

SIMOR ANDRÁS

Narcissus poeticus

16 POEMAS Y UN ENSAYO

16 VERS ÉS EGY TANULMÁNY

BUDAPEST

Z-füzetek/112

**Sorozatszerkesztő:
SIMOR ANDRÁS**

**Fordította:
DAVID CHERICIÁN
ELISEO DIEGO
FAYAD JAMÍS
YOLANDA ULLOA**

**Tipográfia:
DOMJÁN ISTVÁN**

© Simor András

¡Prometeo insensato!
Antes hubiera que tirar
al buitro
y sólo después
penar por el fuego.

Balga Prométheusz!
Előbb a keselyűt
kellett volna lelőni,
és csak azután
bajlódni a tűzzel.

Letölthető:

[\[PDF formátumban \]](#) [\[EPUB formátumban \]](#)

Poemas

Versek

Para entrar en el circo

Prológ

¡Pasen, pasen! Señoras señores,
entren, miren, diviértanse horrrrores!
¡No se ha visto jamás cosa igual:
de paloma hace el águila real,
el conejo se corne a la zorrrrrra
de verdad: el terrorr no se ahorrrrra!

Ez itt a cirkusz. Hölgyek és urak,
ki ezt megnézi, rrremekül mulat,
másutt nem látható az, ami itt,
kőszáli sas galambot alakít,
felfalják a rókákat a nyulak,
irrrtőztató látvány, hölgyek, urak,

¡Aquí ven a un cordero valiente
y es el tigre el que bala! ¡Pendiente
la pareja de un hilo de escarcha
mientras tocan los monos su marcha!
¡No habrá sangre en la vena sajada:
pasen: esto bien vale la entrada!

Versión de Eliseo

Diego

Armame

Dichoso el tigre - tiene dientes,
también el oso - garras tiene,
y a mi ¿qué cosa me defiende?
Señor ¡tenga yo garras, dientes!

Creador, a que tu creaste
según tu imagen - no lo armaste
ni defensor le procuraste
al que no rasga o muerde a nadie.

Lo muerden los de diente armados,
los otros rásganle el costado.
Mientras se lame, así callado,
¡endiéntalo, Señor, engárralo!

Versión de Eliseo

Diego

Qué escritura tan fuerte

Que escritura tan fuerte, tan alegre,
el punto es decidido, la coma es
valiente,
esta muchacha sabe lo que quiere, no
gimotea,
no se desespera, su caligrafía vive,
la t se estrecha amorosamente con la t.
Ya no la veo nunca,
no tiene rostro para mi, sólo letras,
desde hace veinticinco años no tiene
rostro.
No me muestren la foto de sus bodas

itt látható a bátor birka, és
tigris torkából jó a bégetés,
cérnaszálon lóg az artistapár,
majomzenekar marsot muzsikál,
felvágott érből nem folyik ki vér,
hölgyek, urak, ez minden pénzt
megérrr!

Fogat és karmot

Jó a tigrisnek – foga van,
jó a medvének – karma van;
de én hogy védjem meg magam?
Fogat és karmot adj, Uram!

Teremtő, magad képire
kit alkottál – nincs semmije,
ki megvédené – senkije,
nem harap, nem mar senkibe.

Harapja, kinek foga van,
belemar, kinek karma van.
Sebeket ki nyal hangtalan –
fogazd és karmozd föl, Uram!

Milyen energikus írás

Milyen energikus írás, milyen vidám,
a pont határozott, a vessző elszánt,
ez a lány tudja, mit akar, nem nyafog,
nem esik kétségbe, élnek a betűi,
t a téhez szerelmesen simul.
Nem látom őt soha már,
arca sincs számomra, csak betűi
vannak,
arca huszonöt éve nincs már.
Ne mutassátok esküvői képét apuval,
se a balatonit Jolival, Petivel és velem,
csak a betűit, azok élnek,
csak az írást.

con papá,
ni la de Balaton en que aparece con
Yolanda, con Pedro y conmigo,
muéstrenme sólo su caligrafía, que
vive,
sólo su escritura.

Versión de Fayad

Jamís

Si se apaga la luz

Si se apaga la luz,
no interrumpas
la conversación que comenzaste, en la
oscuridad
no eres diferente, no olvides que
algunos se alegrarían mucho
si cambiaras de tema.

Pero ¿por qué
cambiar de tema?
eres el mismo de hace unos minutos,
busca una vieja lámpara, prosigue
la conversación, no gesticules, pues ya
no hace efecto,
habla concretamente, no, señor, usted
se equivoca,
en vano abraza esperanzas, en vano
calcula,
tú sigue como antes pues eres el
mismo,
tú debes terminar tus frases.

La Habana, 1972.

Versión de Fayad

Jamís

Me visito a mi mismo

Me visito a mi mismo,
me interesa
lo que hago en la calle Kupeczky,
lo que estoy discutiendo con papá, el

Ha kialszik a villany

Ha kialszik a villany,
ne hagyd abba
a megkezdett beszélgetést, sötétben
sem vagy más, ne feledd,
szemlátomást szeretnék,
ha témát változtatnál,
de miért is
változtatnál témát,
ugyanaz vagy, aki pár perce voltál,
szerezz valami ócska lámpát, folytasd,
amibe belekezdted, ne gesztikulálj,
ilyenkor úgysem hatásos,
fogalmazz pontosabban, nem, uram,
Ön téved,
hiába reménykedik, kalkulál,
folytasd ugyanazt, elvégre ugyanaz
vagy,
mondataid neked kell befejezned.

Havanna, 1972

Meglátogatom magamat

Meglátogatom magamat,
érdekel, épp
mit csinálok a Kupeczky utcában,
apuvál épp miről vitázom; hétfő van,
6-tól 7-ig
Peti spanyol kiejtését korrigálok,
szerdán
átmegyek a Fillér utcába, este Katinak
telefonálok, fordít,
*ezen a héten reménytelen, de vasárnap
hívj fel,*
Éva fázik és álmos, reggel nem szólt a
vekker,
be kell érnem 8-ra a Szinyeibe, kínos,

lunes de 6 a 7
 corrijo la pronunciación de Peti, el
 miércoles
 voy a la calle Fillér, llamo por
 teléfono a Kati, está traduciendo algo,
*esta semana es imposible, pero
 llámame el domingo,*
 Éva tiene frío y sueño, por la mañana
 no sonó el despertador,
 tengo que llegar a las 8 a la escuela
 Szinyei, es penoso,
*tiene la primera clase, casi seguro
 torna un taxi,*
 a las 2 hay reunión, me irrito, por
 supuesto,
 este Simor sólo piensa en asolearse
 con el sol cubano,
 ¡no se ocupa de mí!

La Habana, 1972.

Versión de David

Chericián

El barbero

La pompa de jabón siempre revienta
 igual.
 El cabello cortado se barre siempre
 igual.
 El barbero en su charla es siempre
 igual: “pues, ¿no te dije
 que nos derrotarían en el fútbol?...”
 Alguien entra,
 alguien sale,
 hoy,
 ayer,
 en los tiempos
 de mi padre o de mi
 tatarabuelo,
 pero siempre del mismo modo se
 abren y se cierran las tijeras,
 las bocas,
 cual si estuviéramos sentados en el
 Paraíso con el rostro
 enjabonado
 entre pompas de jabón inmutables,

első órája van, biztos taxival jön,
 14^h-kor értekezlet, bosszankodom,
 persze,
 ez a Simor csak sütteti magát a kubai
 nappal,
 nem jutok eszébe!

Havanna, 1972

A borbély

A szappanbuborék mindig ugyanúgy
 pattan szét.
 A levágott haját mindig ugyanúgy
 seprük össze.
 A borbély mindig ugyanazt mondja:
 “hát nem megmondtam,
 hogy kikapunk a meccsen...”
 Valaki bejön,
 valaki kimegy,
 ma,
 tegnap,
 apám,
 vagy dédapám idején,
 de mindig ugyanarra nyílnak és
 csukódnak a szájak
 meg az ollók,
 mintha a Paradicsomban üldögnénk
 beszappanozott
 képpel
 változatlan szappanbuborékok és
 változatlan borbélyok között,
 és azt mondaná nekünk az Úr,
 az öreg, cinikus borbély:
 “Fiam, hát nem megmondtam, hogy
 kikapunk a meccsen...”

***Változatok egy
 César Vállejo-versre***

barberos inmutables
y nos dijera el Señor mismo,
este viejo,
flemático barbero:
“Hijo, pues, ¿no te dije que nos
derrotarían en el fútbol?...”

Versión de David

Chericián

Variación sobre un poema de César Vallejo

I.
Unos se tiran de cabeza al río.
¿Hablaré del audaz arco del puente?
A Robeson le pegan por la calle.
¿Alabaré después al Metropolitan?
Les enferman la tierra a los
hambrientos.
¿Me asombrarán sus médicos,
entonces?
Pelan al rape a una muchacha negra.
¿Disfrutaré a la linda „Miss” del año?
Muestran al indio humilde en sus
corrales.
¿Quién va a tratar con ellos del
futuro?
El leprosolio de Quynh-Lap destruyen.
¿Compartiremos temas culturales?
*Un paria duerme con el pie a la
espalda.*
¿Hablar, después, a nadie de Picasso?
Steinbeck sube al avión en uniforme.
¿Le haré un ensayo por sus viejas
glorias?
Charlan sobre la paz junto a la horca.
¿Conferenciar, después, sin un

I.
Öngyilkosok ugranak fejest a
folyókba.
A hidak merész ívelését emlegessem?
Paul Robesont valaki leütötte az utcán.
Dicsérjem a New York-i
Metropolitant?
Mégfertőzik az éhező parasztok
földjét.
Ámuldozzam orvosaik tudományán?
Kopaszra nyírnak egy húszéves
négerlányt.
Gyönyörködjem az ez évi Miss
Amerikában?
Rezervátumokban mutogatják az
alázatos indiánt.
Az emberiség jövőjéről tárgyaljak
velük?
A Quynh-Lap-i leprakórházat
hadicélpontnak tekintik.
Vitatkozom a kultúra közös
érdekeiről?
*Hátára, görbült lábbal alszik egy
pária.*
*Beszéljek ezután valakinek is
Picassóról?*
John Steinbeck egyenruhásán
helikopterba száll.
Talán hajdani érdemeiről írjak
értekezést?
Békességről beszélnek az akasztófa
mellett.
Tanácskozom a békéről, s ne legyen
fegyver a kezemben?
II.
Egy ember jön, korgó gyomra
muzsikál.

revolver?

II.

A este le canta el hambre en el estómago.

¡Supiera de Beethovan, de su cólera!

Un herido contempla sus entrañas.
De conocer a Puskhin, lo haría suyo.

El maniatado pugna por librarse.
Mentara a Lorca, pero qué es su nombre.

Aquel busca refugio en lo lejano.
Rimbaud seguro que sería su amigo.

Otro aguarda una bala en la cabeza.
Ignora que es ya un cuadro de Derkovits.

Un niño pinta con betún a solas.
Nadie le ha hablado nunca de Siqueiros.

La miseria hizo huir al viejo Jozsef.
Jamás leyó los versos de su hijo.d

A los sin pan habrá que presentárselos.
La poesía también les hará falta

Versión de Eliseo

Diego

Todo puede ocurrir todavía

Las ropas en la silla, como quiera.
Quedo en sus pliegues algún gesto de ayer quizás

o de ante ayer
que dice: no me miren: quiero pasar sin que nadie se de cuenta.
Mañana me pondré las mismas ropas y con ellas otra vez el gesto mismo, pero ahora es ya de noche,

Ha ismerné Beethovent, megérténé haragját.

Egy sebesült nézi kifordult belét.
Ha tudna Puskinról, költőjének nevezné.

Megfeszíti testét egy kikötött.
Lorca jutna eszébe, de sosem hallott róla.

Egy másik elindul, messzi világba szökik.
Ha ismerné, kedvelné Arthur Rimbaud-t.

Ez tarkójába várja a golyót.
Nem tudja: modellja volt Derkovitsnak.

Cipőkrémmel festeget egy fiúcska.
Sosem hallotta Siqueiros nevét.

Megszöktette a nyomor József Áront.
Nem olvasta fiának verseit.

Nekik beszélj, kiknek nincs kenyerek se.
Egyszer szükségük lesz még versre is.

Még minden sikerülhet

A széken a levetett ruha gyűrődésében egy ott maradt mozdulat a tegnapi,
vagy a tegnapelőtti naphól azt mondja: – Ne lássatok engem, észrevétlen akarok lenni. –
Holnap fölveszem ezt a ruhát, és vele ezt a mozdulatot,
de most éjszaka van, egy pillanatig meglehet, hogy a folytonos bocsánatkérésnek vége szakad,
arcom és szavam szigorúbb lesz, és igazamat

puede muy bien que haya un momento
en que se rompa el „perdónenme” de
siempre,
en que mi rostro y mi palabra
se vuelvan mas severos
y yo diga
sin pena mi verdad en lo adelante,
duermo,
es ya de noche,
se acabo el día de ayer

y el de

anteayer,
todo puede ocurrir todavía.

Versión de Eliseo

Diego

Narcissus poeticus

El narciso como un manifiesto brota
en el jardín.
A principios de invierno
dejó allá arriba algunas de sus hojas.
Murió la retaguardia,
pero a su tronco sus raíces se unieron
y pudieron sobrevivir en las
profundidades.

¿Dónde están los pomposos, los
estirados,
los señoriales habitantes del jardín?

El narciso yace bajo tierra,
sin poses, sereno, y allá nadie podrá
entrar en sus secretos.

Pero más nadie que él sabe
cómo
cuándo
y por qué
le han brotado de nuevo
hojas y flores.

Versión de Yolanda

Ulloa

nem restelkedve hirdetem ezentúl;
alszom,
éjszaka van,
vége a tegnapi
és a tegnapelőtti
napnak,
még minden sikerülhet.

Narcissus poeticus

Tüntet a kertben a nárcisz.
Tél elején
odafent hagyott néhány tőlevelet.
Mehalt az utóvéd,
de a törzs, a gyökérszet
szervezkedett, élt odalent.

Hol vannak a hivalgók, a cifrák?
Fáznak a kert úri lakói.

Póztalanul vonult a föld alá,
titkaiba ott senki se látott.
Csak ő tudja,
hogyan,
mikor,
miből
teremtett újra
tőlevelet, virágot.

A bútorok és az öregember

A bútorok
értik az öregembert.
És recsegnék
a fájdalomtól,
mikor azt mondja nekik:
„Ernőnek vége.”
A bútorok
nem várják,

Los muebles y el viejo

Los muebles
comprenden al viejo.
Y crujen
de dolor
cuando
les dice:
„Se acabó Ernesto”.
Los muebles
no esperan
su muerte.
El
ya es
como si
fuera ellos.
Mañana
lo sacarán de aquí,
y más tarde
se llevarán los muebles,
el gobelino
tejido por su primera amante
tendrá un buen precio
para vender.
El viejo
y
los muebles
saben todo esto,
y aún están aquí,
sus huesos crujen,
sus maderas,
se comprenden.

Versión de Yolanda

Ulloa

El nombre de las cosas

„Esa es la arena – dígole a ella –
y estos los espejuelos”
como si
yo supiera nombrar todas las cosas.
Aunque cada día se hace más difícil
llamar por su nombre las cosas,
el nombre de las cosas se esconde tras
la hierba

hogy meghaljon.
Olyan,
mintha már
közülük való
volna.
Holnap
kiviszik innen,
azután
kiviszik a bútorokat,
a gobelin,
melyet első szerelme szőtt,
jó áron
eladható.
Az öregember
és
a bútorok
tudják ezt,
de még itt vannak,
csontjuk,
fájuk ropog,
értik egymást.

A dolgok neve

„Homok – mondom neki – az meg
szemüveg”,
mintha
tudnám a dolgok nevét, pedig
a dolgokat egyre bonyolultabb
nevükön nevezni, a dolgok neve
elbújik előlünk a fűben,
odébbmászik valami bogárral,
e változatlan nevű lényekkel,
melyeknek
nevét
ő tőlem tanulja most, mialatt
rámutat dolgokra, miket én
nem ismerek,
neveket mond, miket nem értek.
Arról van szó,
ideje volna elkezdenem
megtanulni tőle, mi micsoda,
és megpróbálnom mégis, megint
mindazonáltal
nevükön nevezni a dolgokat.

o con un insecto camina,
con estos seres de nombre invariables.
Y esos nombres
yo a ella los enseno, mientras tanto
me ensena cosas las cuales
no conozco,
deletrea nombres que no entiendo.

Sin embargo
ya es tiempo
para aprender de ella
que a pesar de todo pruebe de nuevo
a llamar las cosas por su nombre.

Yolanda Ulloa *Versión de*

La ventaja del cambio de sistema

Sin el cambio del sistema
nunca hubiéramos sabido
que A es un gran vomito
que B es lo mismo de grande
que C es muy católico
que D es muy judío
que E sera siempre
un lamedor de culo
al igual que
de la F a la Z.

Versión de Yolanda Ulloa

Paráfrasis al poema El gigante del Rubén Martínez Villena

¿Y qué hago yo aquí donde no hay nada grande que hacer?
Esto lo pregunto por la mañana cuando me despierto con dolor de muelas y el deseo de orinar,

A rendszerváltás haszna

A rendszerváltás nélkül sohasem tudtuk volna meg hogy A. mekkora hányadék hogy B. mekkora ugyanaz hogy C. milyen katolikus hogy D. milyen zsidó hogy E. mikor milyen alfélnyaló akár F.-től Z.-ig a többiek.

Parafrázis Rubén Martínez Villena Az óriás című versére

Mit keresek én itt, ahol semmi de semmi nagy keresnivaló?
Ezt kérdezem reggel, amikor fogfájósán és csurgatási ingerre ébredek, és nap közben, amikor a napilap veszi el először maradék életerőm, és azután, mikor kényszerűségből ezzel vagy azzal elegyedem szóba, mit keresek én itt, ahol énnekem nincs semmi de semmi nagy keresnivaló se múltban, se jövőben, és senki se hallja kiáltásom, a szavakba rejtett segélykérést, mikor a Sötét Hatalmak Urával kezdenék harcot, utoljára, a végső stáció előtt, mire várok?

y durante el día cuando leo el diario
se me va el resto de mi fuerza vital,
y luego cuando
obligatoriamente
empiezo hablar con alguien,
qué hago yo aquí donde no hay nada
grande que hacer,
ni en el pasado,
ni en el futuro
y nadie oye mi grito,
el socorro escondido en palabras
cuando con el Señor de los Poderes
Obscuros
empezaría luchar
por ultima vez, antes de la ultima
estación.
¿Qué estoy esperando?
¿Qué?
¡Pues no hay salida de este
sufrimiento!
Mis manos, las dos vacilantes,
me las pongo en la cabeza
y a pesar de todo estoy esperando,
¡esperando!

Versión de Yolanda

Ulloa

Prometeo

¡Prometeo insensato!
Antes hubiera que tirar
al buitro
y solo después
penar por el fuego.

Version de Yolanda

Ulloa

Contestación de un americano meridional a un caballero de Europa

Mire?
Hiszen ebből a gyötretésből nincs kiút!
Kezemet, a két bizonytalanzkodót
koponyámra tapasztom mégis,
és várok,
várok!

Prométheusz

Balga Prométheusz!
Előbb a keselyűt
kellett volna lelőni,
és csak azután
bajlódni a tűzzel.

Egy dél-amerikai válaszol egy európai úriembernek

A Szabadító most bizonyára azzal
foglalkozik, hogy
egy új *Jamaicai Levelet* ír.

Heinz Dietrich

Több mint egy évszázada
hogyan kezdődtek
azok a barbárságok
amelyeket az észak-amerikaiak
követtek el
Kolumbusz nagy féltekéjén
A jelenkor
legendának tartja
és kétségbe vonja
ezeket a barbárságokat
mert minden jel arra vall
hogy túltesznek
mindenféle emberi elvetemültségen
A fátyol felszakadt

El Libern estos momentos se habrá
ocupado
de escribir una nueva *Carta de Jamaica*.

Heinz

Dietrich

Mas de un siglo
que empezaron
las barbaridades
que los norteamericanos
cometieron
en el grande hemisferio de Colón
Barbaridades
que la presente edad
ha rechazado
como fabulosas
porque parecen
superiores
a la perversidad humana
El velo se ha rasgado
ya hemos visto la luz
América combate con despecho
¿No esta
el Nuevo Mundo
entero
conmovido y armado para su defensa?
Unidad o Muerte
Socialismo o Muerte
¡Qué!
(esta la Europa sorda?)
¿Termite
que una vieja serpiente
devore
la mas bella parte de nuestro globo?
¿No tiene ya ojos
para ver
la justiciar?
Nosotros
somos
un pequeño género humano
poseemos
un mundo aparte
cercado por dilatados mares
Estábamos abstraídos
ausentes del universo
en cuanto
es relativo
a la ciencia del gobierno
y administración del estado
¿Qué puede ponernos

már láttuk a fényt
Amerika elszántan harcba száll
Nem állt-e talpra
és nem fogott-e fegyvert
a maga védelmére
az egész Újvilág?
Egység vagy Halál
Szocializmus vagy Halál
Hogyan?
Európa süket?
Tűri
hogy egy vén kígyó
felfalja
földgolyónk legszebbik részét?
Már nincs szeme
hogy
meglássa az igazságot?
Mi
egy kis emberiség
vagyunk
külön világunk van
egy széles tengerek
környezte világ
Kirekesztettek
bennünket
a világon kívül éltünk
már ami
a kormányzás és államigazgatás
tudományát illeti
Mi teszi lehetővé
egy szabad kormány
megalakítását?
Nyilvánvalóan
az egység
csakhogyan ezt az egységet
nem valami
isteni csoda hozza létre
hanem
a körültekintő munka
és a célirányos erőfeszítés
Egység vagy Halál
Szocializmus vagy Halál

Maradok stb. stb. stb.

BOLÍVAR

Alkalmi vers Havannában

de fundar
un gobierno libre?
Es la unión
ciertamente
más esta unión
no nos vendrá
por prodigios divinos
sino
por efectos sensibles
y esfuerzos bien dirigidos
Unión o Muerte
Socialismo o Muerte

Soy de Vd. etc. etc.

BOLIVÁR

Poema ocasional en La Habana

Este hombre
que esta
en casa de Yolanda
y Roberto
no soy yo
es
el otro
habla sin cesar
de boberías
y
de todas las cosas
serias del mundo
no conoce la tristeza
nunca se pone
melancólico
habla
hasta que se quema el arroz
que Yolanda
cocina

La Habana, 2005.

Ez az ember
Yolanda
és Roberto
otthonában
nem én vagyok
hanem
a másik
fecseg szüntelenül
csacsкасágokról
és
komoly dolgairól
a világnak
nem ismeri a szomorúságot
sosem
búbánatos
fecseg
míg odaég a rizs
amit Yolanda
főz

Havanna, 2005

Tisztelgés József Attila előtt

József Attila a két világháború
közti Magyarország szomorú
világában élt, egy olyan Európában,
melynek számtalan határa-redője volt,
és minden redőjében gyilkosok, olyan
világban, ahol megőrült a sátán,
bankárok és tábornokok ingerült
idejének kovácsolt hideg, villanó, kés-
idejében, kirakat-üvege-időben, ahol
mint omladék, úgy álltak a gyárak,
melyekben a tömörebb sötét készült, a

Homenaje a Attila József

Attila József vivió en la triste realidad de Hungría entre las dos guerras mundiales, en una Europa que tuvo muchas fronteras y en las fronteras muchos asesinos; en un mundo donde el diablo ha enloquecido, y el irritado tiempo fue el de generales y banqueros, frío forjado, relumbrante cuchillo-tiempo, escaparate-vidriotiempo, con fábricas paradas como ruinas en las cuales se fabricaba la más densa oscuridad, el fundamento del silencio. En un mundo donde bajo el cielo líquido el silencio monótono de la miseria disolvió la tristeza condensada en el corazón de los mediatibundos y la mezcló con la tristeza de millones, donde la alegría – la de la conciencia – fue desnuda, y todas las noches fueron noches de invierno. En aquel mundo podían tomar en cuenta lo que el poeta ha telefoneado, y a quién, cuándo y por qué, y consignar en actas sus sueños, con los nombres de aquellos que los vieron. Qué otra cosa podía el poeta decir o preguntar:

*No me imagino cuando hallarán
un motivo
para abrir y escrutar el fichero
que viola
mi derecho de ser.*

Gran fe tuvo Attila József en aquel mundo frío de hojalata cuando habló del futuro. Confesando su amor dice:

csönd talapzata. Olyan világban, ahol a híg ég alatt a nyomor egykedvű csendje oldotta föl lassan a tömény bánatot a tünődők szívéen s elkeverte milliókéval, ahol az öröm – az öntudaté - kopár volt, és minden éjszaka téli éjszaka volt. Olyan világban, ahol számon tarthatták, mit, mikor, miért, kinek telefonozott a költő, s aktákba írták, miről álmodozott, s azok nevét is, akik megértették őt. Mi mást tehetett volna, mintsem megkérdezte, illetve kimondta:

*És nem sejthetem, mikor lesz
elég ok,
előkotorni azt a kartotékot,
mely jogom sérti meg.*

Nagy volt József Attila hite abban a dermesztő pléhdoboz-időben, amikor a jövőről szólt. Szerelmének téve vallomást, írja:

*Észre sem veszed hogy kihúzó
magam, mikor a jövőről szólok,
ha akarod, hát csak ama
városdaloló győzelem után térek, meg
hozzád,
vagy majd a pékek összekötik
kenyérvető, jó lapátjaikat,
végigfektetnek rajta engem és
lehajtott lisztes fővel
elhoznak lassan az ágyadig.*

Vagy amikor a tömegről szól:

*Kapkod, nyúl, ahová ér,
csűrért, gyárért, boglyáért,
hétórai munkáért,
a Göncölért, Fiastyúkért,
bővizű alföldi kútért —*

*No te das cuenta de que me
empino
cuando hablo del futuro.
Si quieres, sólo volveré a ti
después de la victoria
que canta la gloria de las
ciudades,
o cuando los panaderos unen sus
buenas paletas
y lanzan el pan
y en ellas me colocan, con la
cabeza baja, cubierta de harina,
y me llevan lentamente hasta tu
cama.*

O hablando de la multitud:

*Trata de agarrar estirando al
máximo las manos,
hacia la granja, la fábrica, la
harina,
hacia la jornada de siete horas,
hacia la Osa Mayor, las
Pléyades
y el pozo de agua abundante en
la llanura.*

A estas alturas citemos sus
palabras sobre los obreros, que tras los
sacerdotes, los soldados y los
burgueses al fin se han vuelto fieles
oidores de las leyes, y por eso el
sentido de toda obra humana zumbó en
ellos como un violón:

*El tiempo arrastra la niebla.
Ya se ven claramente
las cimas.*

¿Al principio del siglo XXI
podemos repetir esto? ¿El tiempo
arrastra la niebla? ¿Ya se ven
claramente las cimas? ¿El poeta
puede sentir que el siglo le contempla,
protector? El labrador, arando, ¿piensa
en él? ¿El cuerpo del obrero le
presiente entre dos movimientos secos,
rígidos?

Idézzük szavait, amikor a
munkásokról beszél, akik papok,
katonák, polgárok után lettek végre hű
meghallói a törvényeknek, s ezért
minden emberi mű értelme bennük
búg, mint a mélyhegedű:

*viszi az idő a ködöt, tisztán
meglátzni csúcsainkat*

A 21. század elején
megismételhetjük-e ezt? Viszi az idő a
ködöt? Tisztán meglátni csúcsainkat?
A költő érezheti azt, hogy a század
pártfogón tekint rá? A paraszt,
szántván, órá gondol? Őt sejdíti a
munkás teste két merev mozdulat
között?

Vagy ismét a tömörebb sötét, a
csönd talapzata készül?

A mi időnk mintha eltávolodott
volna egy kissé a reményektől. Mint
fatutaj a folyamon, mint méla tót a
tutajon száll alá az emberi faj némán a
szenvedéstől, és nincs aki sírjon,
kiáltozzon:

félek a büntetéstől.

Hol van a szép, okos lány és a
bátor, értelmes fiú, aki őriz belőlünk
egy foszlányt, mint nap fényéből a
Tejút, és akik jó gépen tovább
szállanak a művelhető csillagokba,
amikor már csak pislog a Nap?

Amikor Thomas Mann
Magyarországon járt, József Attila
verssel köszöntötte. 1937. január 13-án
olvasta volna fel a budapesti Magyar
Színházban a híres német író előadása
alkalmából. A belügyminisztérium
politikai rendőrsége, amikor a terv
tudomásukra jutott, betiltotta a vers
felolvasását, mert abban
szörnyállamokról esett szó, melyeknek
iszonyata úgy rág az emberségen, mint
a rák.

¿U otra vez se fabrica la más densa oscuridad, el fundamento del silencio?

Nuestro tiempo como si se hubiera alejado un poco de las esperanzas. Como una balsa por un río, como un pobre diablo en esa balsa baja el ser humano, mudo de sufrimiento, y no hay quien llore, grite:

Tengo miedo del castigo.

¿Dónde está la hermosa muchacha, sabia, y el varón inteligente y bravo, y de quienes heredarán la fe como la vía láctea guarda la luz del sol, y mañana volarían a bordo de máquinas buenas en pos de las estrellas laborables cuando el mismo sol ya solo parpadee?

Cuando Thomas Mann estuvo en Hungría, Attila József escribió un poema-saludo para él. Este poema debía ser elido en el «Teatro Húngaro» de Budapest el día 13 de enero de 1937 cuando el famoso escritor alemán pronunció allá su conferencia. El departamento político del Ministerio del Interior, enterado del asunto, dio ordenes a la policía para que impidiera la lectura de la poesía a causa de la alusión que en ella se hace a los Estados-Monstruo que roen sin tregua al humanismo como el cáncer abre un abismo en el cuerpo humano.

El poeta pregunta en el poema prohibido:

*¿Que más vendrá, inquirimos –
las almas de horror plenas –
de dónde nos azuzan nuevas
ideas-hienas?*

Temo dar respuesta a Attila József. En vez de responderle cito otra vez sus palabras:

¡Que comas, bebas, abracés y

A költő azt kérdezi a betiltott versben:

*s mi borzadózva kérdezzük, mi
lesz még,
honnan aszúinak ránk uj ordas
eszmék...*

Félek felelni József Attilának. Válasz helyett inkább szavait idézem újra:

*Ehess, ihass, ölelhess, alhass!
A mindenséggel mérd magad!
Sziszegve se szolgálók aljas,
nyomorító hatalmakat.*

*Nincs alku – én hadd legyenek
boldog!
Másként akárki meggyaláz
s megjelölnek pirosuló foltok,
elissza nedveim a láz.*

Amikor József Attila kubai fordítóját, Fayad Jamíst megismertem – 1963-ban került erre sor Havannában *Hidak* című verseskönyvének egy példányával ajándékozott meg, és egy levélborítékra ráírta spanyolul József Attila egyik versének kezdőszakaszát:

*Nemzett József Áron,
szappanfőző, aki már
a Nagy Óceánon
szagos füveket kaszál.*

Fayad Jamís fordításából a guilléni szón ritmusát hallottam ki. Mintha a *Nemzett József Áron* című verset a fiatal Nicolás Guillén írta volna.

Abban az időszakban, amikor már érezhetővé váltak a harmincas évek gazdasági világválságának előjelei a

duermas!

*¡que te midas ton el universo!
¡Ni aun regañadientes serviré
de criado a los poderes
opresores!*

*¡No hago pactos! ¡Déjenme ser
feliz!*

*Si no, cualquiera a mi ofendería,
alguien me encontraría manchas
rojas
y absorbería la fiebre mis savias.*

Cuando conocí al poeta Fayad Jamís, traductor al español de los poemas de Attila József – eso fue en 1963, en La Habana – me regaló un ejemplar de su libro titulado *Los puentes*, y escribió en un sobre la primera estrofa de un poema de Attila József:

*Áron József me engendró,
jabonero que en el mar
un día se fue a segar
yerbabuena, y no volvió.*

En la versión de Fayad Jamís escuché el son guilleniano. Como si el poema *Áron József me engendró* lo hubiera escrito el joven Nicolás Guillén.

En los momentos cuando ya se notan las señales amenazadoras de la crisis económica mundial de los años 30 que se dejan sentir desde la China de mandarín colgado y cocaína asesina hasta Portugal, Turquía y Hungría, tres países de Europa que en 1930 no conocían el socorro de paro, Attila József así alienta a los pobres de la capital húngara:

*El pobre mira hasta la contadora
desde el cristal del almacén, y
añora.*

Cruje la paja, y a te espera el

mandarint akasztó és a kokainnal gyilkoló Kínától Portugáliáig, Törökorszáig, Magyarorszáig, tehát Európa három olyan országáig, amelyekben nem ismerték a munkanélküli segítyt, József Attila így biztatta a magyar főváros szegényeit:

*Az áruházak üvegén
a kasszáig lát a szegény.
Zizeg a szalma, menj, aludj.
A kasszáig lát a szegény.*

...

*Aki majd főz is, csokol is,
kerül majd egyszer asszony is.
Zizeg a szalma, menj, aludj,
kerül majd egyszer asszony is.*

A kibontakozó válság éveiben hangzik fel Borbély Juan alias Nicolás Guillén éneke, mint távoli üzenet, amely a tengeren át érkezik, a tengeren, ahol Budapest szegényei kaszáltak szagos füveket kitántorogva, ahogyan a magyar költő írta.

*Munka nélkül vacsorádat
megkeresni nem fogod,
munka nélkül vacsorádat
megkeresni nem fogod:
nem elég, ha hátad görnyed,
hajtsd a földre homlokod.*

...

*Sehol nincsen nyugovásom,
nem vár asszony rám, se ház,
sehol nincsen nyugovásom,
nem vár asszony rám, se ház:
Engem ugat minden kutya,
senki engem nem magáz.*

(Gáspár Endre fordítása)

Mindkét költő úgy fejezi ki a

sueno.

*El pobre mira hasta la
contadora.*

...

*¿Quién te amará y te hará de
comer?*

Algún día tendrás una mujer.

*Cruje la paja, ya te espera el
sueno.*

Algún día tendrás una mujer.

En los años de la crisis ya desarrollada rompc el son de Juan el Barbero alias Nicolás Guillén, como una respuesta lejana que viene por el mar, por donde muchos pobres de Budapest se fueron „a segar yerbabuena, y no volvieron” – como dijo el poeta húngaro.

*Para encontrar la butuba
hay que trabajar caliente;
para encontrar la butuba
hay que trabajar caliente:
mejor que doblar el lomo,
tienes que doblar la frente.*

...

*No tengo donde vivir,
ni mujer a quien querer;
no tengo donde vivir,
ni mujer a quien querer:
todos los perros me ladran,
y nadie me dice usted.*

Ambos poetas expresan los sentimientos de los pobres de la ciudad como si fuesen sus propios sentimientos, el Yo lírico de ellos es el que empieza a hablar cuando el uno utilizando y transformando la tradición del folclore húngaro canta no en nombre de los pobres, sino como uno de ellos, y cuando el otro hace tocar un son con la charanga de Juan el Barbero quien no es una figura pintoresca del viejo bufo habanero,

városi szegények életérzését, mint saját életérzésüket, lírai Énjük szólal meg akkor, amikor az egyik felhasználva és átalakítva a magyar népköltészeti hagyományt nem a szegények nevében énekel, hanem úgy dalol, mint közülük egyvalaki, és amikor a másik Borbély Jüanként – aki nem a hajdani havannai bufo-színház festői figurája, hanem egy újgyarmatosított város munkanélkülije – eljátszik gitárján egy szont, és így lázad a rossz valóság ellen.

József Attila és Nicolás Guillén számára a proletár-téma egyúttal költői forma is volt. A harmincas évek közepén József Attila levelet írt egy nagyon is érzékeny ízlésű kritikuskak, aki valóban igen nagy műveltsége ellenére nem értette meg ezt az egyszerű igazságot. Ezt mondja:

„Én a proletárságot is forrnának látom, úgy a versben, mint a társadalmi életben és ilyen értelemben élek motívumaival. Pl.: nagyon sűrűn visszatérő érzésem a sivárságé s kifejező szándékom, rontó-bontó alakító vágyam számára csupán »jóljön« az elhagyott telkeknek az a vidéke, amely korunkban a kapitalizmus fogalmával teszi értelmessé önnön sivár állapotát, jóllehet engem, a költőt, csak önnön sivársági érzésemnek formákba állása érdekel. Ezért – sajnos – a baloldalon sem lelem költő létemre a helyemet – ők tartalomnak látják – s félig-meddig maga is – azt, amit én a rokotalanságban egyre nyomasztóbb öntudattal formaként vetek papírra.”

Guillén költészetében az elnyomott kubai témája úgyszintén formaként jelent meg a szon-versben. Saját életérzése kifejezésére formát keresve igen hamar rátalált erre a kifejezési módra, mellyel népe örömeit és fájdalmaikat maradéktalanul el tudta mondani. Mindkét költő költészetként

sino el cesante de una ciudad neocolonial, o el poeta mismo que se rebela contra una realidad.

Para Attila József y Nicolás Guillén el tema del proletariado significa una forma poética. A mediados de los años 30, Attila József escribe una carta a un crítico de mucha sensibilidad quien a pesar de poseer una vasta cultura no llega a entender esa sencilla verdad. Dice lo siguiente:

„To veo al proletariado como una forma, tanto en el verso como en la vida social, y en este sentido, utilizo sus motivos. Por ejemplo, un sentimiento que muchas veces me domina es el de la aridez; y para mi intención de expresarme y para mi deseo del amenazar y crear, viene bien el ambiente de las parcelas despobladas el cual, en nuestra época, mediante la noción del capitalismo da sentido a su propia condición árida, mientras tanto a mi, al poeta, no me interesa otra cosa que dar forma a mi propio sentimiento de aridez. Por eso – lamentablemente – no encuentro mi lugar de poeta tampoco en la izquierda por que ellos ven como un contenido, y usted más o menos hace lo mismo, lo que yo, que no tengo parentesco, escribo sobre el papel con una conciencia cada vez más abrumada.”

Para Nicolás Guillén el tema del cubano oprimido aparece también como una forma en el poema-son. Buscando la forma de su propio sentimiento encuentra muy de repente este modo de expresarse con el cual puede interpretar los dolores y los goces de su pueblo. Ambos poetas tienen la capacidad de revivir la realidad de su siglo como poesía, cualidad que los hace parientes del genio del cine, Charlie Chaplin. Citemos las palabras de Béla Balázs:

éli át századuk valóságát, ami őket a mozi zsenijének, Charlie Chaplinnek rokonává avatja. Idézzük Balázs Béla szavait:

„Chaplin nem az »eszme« felől jön készen komponált szigorú mesével, melynek formáiba utóbb dolgozná bele az élet megfigyelt apró részleteit, mint ahogy a bronzot az eleve kész, üres formába öntik. O ezekből az apró valóság-részletekből indul ki. Nem formálja, csak növeszti őket. Beoltja lélekkel...”

Nicolás Guillén és József Attila szegényeit Bertolt Brecht *Koldusoperájának* kéregetői közé képzelhetjük. Messze van a realizmustól a nagyon valódi nyomor ironikusan költői ábrázolása? Brecht nemmel válaszol. József Attila a nyomort olykor brechti módon ábrázolja, nem mások nyomorát, hanem a magáét, ő, aki dolgozott segédtanítóként, újságárusként, hajósínasként, kukoricacsőszként, mezei napszámosként, gyors- és gépíróként; árult újságot, bélyegeket, kereskedett kék és fehér postapénzzel, mint egy kis bankár; volt kenyeresfiú, könyvárus, újságkihordó, költő, kritikus, hivatalnok, és a nyomorral szembeszállva az irónia játékos dölyfével győzte le azt nem is egyszer:

*Néhány éjjelre, padra, kőre,
adjatok nékem fekhelyet.
Én nem vagyok jó gazda ökre,
se lány, se bolha, se beteg.*

*Jusson a néniknek nagy bögre,
szerető mindnek, ki szeret –
áldott, mert élek én örökre,
aki egy éjre eltemet.*

„Chaplin no parte de una idea con un cuento rígidamente estructurado, en el cual se ponen posteriormente los pequeños detalles observados en la vida, el cual se moldea el bronce vaciándolo en las formas dadas. El, por lo contrario, parte de los pequeños detalles de la realidad. No los forma, sino los aumenta. Les da contenido espiritual...”

Los pobres de Nicolas Guillén y de Attila József los pudiéramos colocar entre los mendigos de la *Ópera de tres centavos* de Bertolt Brecht. ¿Estará lejos del realismo esta imagen irónicamente poética de una miseria muy real, sumamente verdadera? Brecht dice que no. Attila József a veces presenta la miseria de un modo brechtiano; no la miseria de otros sino la suya habiendo trabajado ya como monitor, vendedor de periódicos, grumete, guardián de maíz, trabajador de tierra, taquimecanógrafo; vendió periódicos, comercio con sellos y luego con billetes blancos y azules, como un aprendiz de banquero; era ayudante de cafetería, vendedor de libros, distribuidor de periódicos, poeta, crítico, contable, y enfrentándose con la miseria la ganó varias veces con el orgullo juguetón de la ironía:

*Dadme un banco, una piedra,
algún camastro
desvencijado en que matar el
sueno.*

*No soy un buey de amo
bondadoso.*

*No soy ni pulga ni mujer ni
enfermo.*

*Que las rías un gran tazón
disfruten*

*y que el amante su pareja
encuentre.*

*Bendito sea el que por una noche
me entierra, que yo vivo*

Fayad Jamís számára József Attilát fordítani ugyanolyan volt, mintha saját verseit írta volna. A *Hidak* verseit olvasva megismerhetjük Párizs Robinson Crusoe-ját, a hajnal csavargóját, a koldus és kőműves társát, aki úgy élt 1956-ban a „rettenetes, gyönyörű, nagy városban, melynek neve Párizs”, ahogyan harminc évvel annak előtte József Attila. Igen nagy a hasonlóság költői hangvételükben is. Anarchizmus, forradalmi eszmék, szürrealizmus és expresszionizmus, Rimbaud és Apollinaire hatása, mindez szinte azonos módon jelentkezik a *Nem én kiáltok* József Attilájának és a *Hidak* Fayad Jamísának verseiben. Ezért fedezte fel Párizs Robinson Crusoe-ja franciául József Attilát, és kezdte fordítani, hogy azután magyar hispanisták segítségével folytassa ezt a munkát.

Fayad Jamís hűségesen fordította József Attilát, de – anélkül, hogy figyelmen kívül hagyta volna magyar segítőtársainak magyarázatait és tanácsait – engedte magát saját hangja által vezetetni, és nyelvének legidősebb hangvételével a műfordítások egy részét szabadversben készítette el. Számára József Attila kortárs költő volt, mintha saját nemzedékének tagja lett volna, költőtársa, mint a salvadori Roque Dalton vagy a guatemalai Ottó René Castillo, vagy a venezuelai Víctor Valera Mora. És mindenekelőtt a perui óriásnak, César Vallejónak a testvére.

A nagy forradalmi költők kifejezik saját koruk disszonanciáját. Nem ismerik a hamis, kötelező optimizmust. Vallejo a lehetetlent kéri, az egész emberiség szolidaritását Spanyolország számára. A halott harcos akkor kezd újra járni, mikor a föld összes embere közös kéréssel veszi körül. A magány is lehet forradalmi. Ernesto Che Guevara Kongóról írt könyvét befejezve Vallejo szavait idézi: ...és magamat még sose

eternamente.

Para Fayad Jamís traducir a Attila József era igual que escribir su propia poesía. Leyendo los poemas de *Los puentes* conocemos al Robinson Crusoe de París, al vagabundo del alba, al compañero del mendigo y del albañil que vivió de tal modo en 1956 en aquella „terrible hermosa grande ciudad que se llama París” como treinta años atrás había vivido Attila József. Hay gran similitud entre sus voces. Anarquismo e ideas revolucionarias, surrealismo y expresionismo, influencia de Rimbaud y Apollinaire surgen casi del mismo modo en los poemas de Attila József de *No soy yo quien grita* y de Fayad Jamis de *Los puentes*. Por eso el Robinson Crusoe de París descubrió en versiones francesas la poesía de Attila József y empezó a traducirla, tarea que realizó luego con la ayuda de varios hispanistas húngaros.

Fayad Jamís tradujo fielmente a Attila József, pero, sin desechar los consejos y explicaciones de sus colaboradores húngaros, se dejó llevar por la propia corriente de su voz, y por la más abierta de su idioma en estos tiempos, y realizó una parte de las versiones en verso libre. Para Fayad Jamís Attila József fue un poeta contemporáneo, como si fuera miembro de su generación, compañero poeta del salvadoreño Roque Dalton o del guatemalteco Otto René Castillo, o del venezolano Víctor Valera Mora. Y sobre todo hermano del gran peruano, César Vallejo.

Los grandes poetas revolucionarios expresan la disonancia de su época. No conocen el falso optimismo obligatorio. Vallejo pide lo imposible, la solidaridad universal para España. El combatiente muerto se echa a andar cuando todos los hombres de la tierra le rodean con un ruego común. La soledad también puede ser revolucionaria. Ernesto Che Guevara

*láttam/ egész utamon, mint ma, ily
kivertnek. (Somlyó György fordítása)*
A bolívári forradalom költő
előhírnöke, Víctor Valera Móra az
utópisták kalapácsáról szólva így ír:

*A szocializmus nem létezik
mégis messzire száll messzire
száll*

*A kapitalizmus igen
és végezni kell vele*

(Simor András
fordítása)

Juan Gelman Jiří Wolkert, József Attilát és saját magát ugyanarra a latin-amerikai barrikádra képzei.

József Attila egyik jelentős versét spanyolra fordítva Fayad Jamís átalakította az egyik verssort. A *Márciusról* van szó. Idézzük a második rész első szakaszát:

*Zsoldos a férfi, a nő szajha,
szivüket el nem érhetem.
Gonoszságuk is fel van fújva,
mégis félttem az életem.
Hisz nincs egyebem e kívül.
Számol ezzel a gondos elme.
S megbántott Föld ha kihűl,
ég Flórám és szívem szerelme.*

A második sor tér el az eredetitől. József Attila a fasizmus poklába merülve, mély fájdalommal felsóhajt: *szivüket el nem érhetem*. Az *Ezért a szabadságért* költője a fájdalmat haraggá formálta át: *Entre sus corazones y el mío no habrá diálogo – Szívem és szivük közt nem lesz párbeszéd*. Az 1959-es esztendő hatolt be József Attila versébe a maga forradalmi szenvedélyével. Mintha József Attila új verssorát *Playa Girón-i győzelem* költője írta volna, aki így szól az ellenségről beszélve: *Életük és halottaik iszapja egyesül mindörökre/ a gyalázat iszapjában*.

terminando su libro en Congo cita las palabras de Vallejo: „jamás como hoy, me he vuelto, con todo mi camino, a verme solo.” El poeta precursor de la Revolución Bolivariana, Víctor Valera Mora habla del martillo de los utópicos diciendo:

*El socialismo no existe
pero de que vuela vuela
El capitalismo sí
y hay que matarlo.*

Juan Gelman imagina a Jiří Wolker, a Attila József y a sí mismo en una barricada latinoamericana.

Al realizar la versión de un poema importante de Attila József, Fayad Jamís transformé un verso. Se trata del poema *Marzo*. La primera estrofa de la segunda parte del poema dice:

*El hombre es mercenario, la mujer
prostituta.
Entre sus corazones y el mío no habrá
diálogo.
Sus maldades también están infladas
y temo por mi vida
que es todo cuanto tengo.
Mi mente, precavida, piensa en esto.
T cuando el globo herido y a esté
helado
el amor de mi pecho y mi Flora
arderán.*

El segundo verso del original es diferente. Attila József, hundido en el infierno del fascismo, con hondo dolor lanza un suspiro: „No puedo tocarles el corazón.” El poeta de *Por esta libertad* convirtió el dolor en furor. El año 1959 entré en el verso de Attila József con su fervor revolucionario. El nuevo verso de Attila József es como si lo hubiera escrito el poeta de *La Victoria de Playa Girón*, quien declara hablando del enemigo: “*El fanpo de sus vidas y el fango de sus muertos se*

Fayad Jamisszal utoljára 1988-ban találkoztam. A nagybeteg költő terveiről beszélt, köztük arról, hogy újabb József Attila-versek spanyolra fordítására készül. Ismét szóba hoztam a *Március* átalakított verssorát. Mosolyogva felelte: „Attilának igaza volt, de érvényes igazság a fordító igaza is ebben az esetben.”

A 21. század embere boldogságra vágyik. Az egész emberiség enni, inni, ölelni, aludni akar. De mérheti-e magát a mindenséggel? Képes-e arra, hogy ne kössön embertelen alkat?

Hol az új nép, másfajta raj, ki másként ejti a szót, kiknek fején másként tapad a haj? Hol a jövődő győzni fogó a csillagok alatt? Mikor világosul meg gyönyörű képességünk, a rend, mellyel az elme tudomásul veszi a véges végtelent, a termelési erőket odakint és az ösztönöket idebent?

Csörömpöl az ének és elnémul. A 21. század ítéli majd meg tetteinket, szavainkat. Addig is József Attila versét ismételjük:

*Én mondom: Még nem nagy az
ember.
De képzelem, hát szertelen.
Kísérje két szülője szemmel:
a szellem és a szerelem!*

Utószó

Az Egy dél-amerikai válaszol egy

fundirán /para siempre en el fango de la infamia.”

Me encontré última vez con Fayad Jamís en julio de 1988. El poeta enfermo me habló de sus planes, entre ellos, de la realización de unas nuevas versiones de los poemas aún no traducidos al castellano de Attila József. Mencioné otra vez el verso transformado del *Marzo*. Respondió sonriendo: „Attila tuvo razón, pero la razón del traductor también es válida en este caso.”

El hombre del siglo XXI quiere ser feliz. Toda la humanidad quiere comer, beber, abrazar, dormir. Pero ¿puede medirse con el universo? ¿Puede no hacer pactos inhumanos?

¿Dónde está la gente nueva, enjambre de otra especie que pronuncia la palabra de otro modo, cuyo pelo se pega a su cabeza de otro modo? ¿Donde está el vencedor futuro bajo las estrellas? ¿Llega o no llega la claridad, nuestra capacidad maravillosa, el orden con que la mente concibe la imita inquietud, las fuerzas de producción por fuera y los instintos por dentro?

Chilla la canción y se enmudece. El siglo XXI justificara nuestros actos, nuestras voces. Hasta entonces repetimos las palabras de Attila József:

*Esto digo: que aun no es grande el hombre,
aunque él, irrazonable, sí lo crea.
Que sus padres no lo pierdan de vista;
padre y madre: ¡la razón y el amor!*

*európai úriembernek című verset magyarul Benyhe János fordításának felhasználásával írtam, majd spanyolra Bolívar eredeti levelének szavaival-kifejezéseivel fordítottam le. A Tisztelgés József Attila előtt című tanulmányt eredetileg spanyolul írtam. Felolvasására a budapesti Cervantes Intézetben került sor, majd Havannában 2005. május 26-án, a Nemzetközi Költészeti Fesztivál során. Ugyancsak spanyolul írtam az *Alkalmi vers Havannában* című költeményt, és azután fordítottam magyarra.*

Epilogo

El poema *Contestación de un americano meridional a un caballero de Europa* lo escribí en húngaro utilizando las palabras de la versión de János Benyhe, y luego lo traduje al español sacando las palabras de la carta original de Bolívar. El ensayo *Homenaje a Attila József* lo escribí originalmente en español. Fue leído en el Instituto Cervantes de Budapest, y luego en La Habana, el 26 de mayo de 2005, durante el Festival Internacional de Poesía. También escribí en español el *Poema ocasional en La Habana*, y luego lo traduje al húngaro.

ELEGIA

No voy a ver el cielo sobre el mar
ni el barrio que se acerca con su negro
que nunca, nunca deja de gritar.
No sé cómo llevar a mi poesía
las paradas de guagua ~~en mi propia casa.~~
con todo su rumor.
Me siento aquí como ~~en mi propia casa.~~
El cafetero de la esquina me saluda,
me acomodo en la silla, saboreo el regreso
mientras del ruido multicolor
(me rodean mulatos, blancos, negros y zambos)
surge para todos
una canción
en una sola voz.

Francisco, el chino cocinero, viene,
con su eterna sonrisa, a preguntarme: "¿Qué tal?"
Caminaré por las arrugas de su cara para saber su vida.
Tal vez en este instante está en Shangai, con una copa en alto,
o acaso nada, lento, en las aguas del recuerdo.
¿Dónde estarán mañana el albanés Alá y Elenko, el búlgaro?
¿En qué ciudad brindaremos de nuevo, mis amigos?
El instante navega y me saluda,
quisiera descansar en este puerto.
Por estas calles viejas he paseado,
y ahora sobre mí
despliega el cielo sus velas azules.

Contemplo ^{los} veleros de las nubes. ¿Cómo vuelan las nubes en ~~mi patria?~~ ^{mi patria?} ~~mi patria?~~

Elina vino a buscarme en su automóvil,
ella que ha comprendido perfectamente mi tristeza:
"Andrés,
México es
una flor seca, piedra negra"
Allá no se proyectan las películas de Buñuel".
La tristeza es débil y fuerte,
dentro de ella,
yo me siento como al pez en el agua.
¿Por dónde andará Osvaldo, cuya conversación
cambia incesantemente?
¿Por dónde pasará con sus zapatos milicianos mañana?
El heladero no me espera
y el barbero tampoco (jamás me ha preguntado mi nombre o mi país).
¿Y dónde estaré yo mañana, mis amigos?
¿Quién sobrevivirá a este ~~momento~~ instante,
con la alegría de las camánatas entre los bares y tabernas?
A veces el cristal del ~~este~~ cielo se ~~rompe~~ rompió
el viento del crepúsculo ~~ixxx~~ presagiaba tormenta,
y mientras, yo esperaba que saliera La tarde.
Como una sombra en bicicleta,
sobre sus ruedas de silencio
el día fue arrastrado por el anochecer.
Cristina (una vecina) me pregunta:
"Andrés, ¿qué tal?"
Esta tarde no volverá.
El tãempo es arena que cae.
Por eso yo pregunto de nuevo: "¿Quién robó
la alegría de mi alegría,

el cielo del cielo de Cuba,
 la sonrisa entre dos abrazos?
 Recuerdo: no sabía exactamente
 los nombres de los árboles
 tropicales, ni hablaba con el pájaro echado en una rama,
 ni le hacía preguntas al crepúsculo.
 ¿Pero cómo describiré los días,
 las calles retorcidas de la vieja ciudad,
 donde la cinta del mar ~~se abalanzaba~~ siempre se asoma,
 donde ~~el~~ olor ~~y~~ el grito del café me saludan?
 Dentro de algunos años este banco del parque será mi juventud,
 ahora estoy sentado con el periódico en mis manos,
 mire a los jugadores de ajedrez
 mientras devoro mi helado de guayaba.
 ¿Qué he de hallar en las aguas del recuerdo?
 Mi canción en un buque de papel
 corta ~~el~~ el mar entre dos adoquines de la calle,
 navega ~~en~~ en las crestas de las palabras
 y ~~vuela~~ ^{vuela} en las máquinas ligeras de los "hola" y los "ciao".
 En fin, ~~ya me despido~~ ^{para qué despedirme,} mis amigos.
~~En~~ Budapest, en La Habana o en México ~~en~~
 Ya nos encontraremos en la vieja barra de un bar,
 donde la sonrisa de blancos, negros, zambos y mulatos
 detiene al tiempo veloz.

Andrés Simor,
 La Habana, 1963.

Mecanográfico de Fayad Jamís
 Fayad Jamís gépirata

DIARIO DE LAS CALLES

Por qué estoy caminando entre los borrachos y los amantes
En el bar canta un negro un mendigo en cuclillas ante el umbral
tal vez le pide limosnas a Changó palpa los centavos
A nadie conozco soy sólo el amante de la ciudad
me embriago con el viento del mar prosigo mi camino tambaleándome
aquí bebí un coñac albanés Qué vino bebe el mundo
Una mujer muy gorda en la piedra de la calle con un niño dormido en el seno
Esto no es una ~~imagen~~ imagen exótica No soy Jimmy ni John
La piel de mi amante echa una sombra oscura en mi piel
yo comprendo sus movimientos ella guarda el sol en las noches
en sus ojos filtraron el cielo su mirada es una paloma blanca
Ahora estoy caminando sin ella tal vez alguien hable conmigo
la risa de dientes blancos pone un punto al final de la frase
Dejo que mis pies cuelguen en la silla del bar una estrella agoniza en el vaso
una muchacha me sonríe desde la ventana pero sin responder a mi pregunta
sus brazos iluminan oscuramente desde su blusa blanca
un joven limpiabotas toca un ritmo de rumba con sus cepillos
Mañana iré a discutir con ellos acerca de todos los problemas del mundo
El tabernero me saluda soy un huésped puntual cada noche
estoy de pie en una parada le hago una seña al ómnibus
ningún taxi aparece esta calle no es para extranjeros
Voy solo hacia mi casa detrás de las viejas casas
el mar saluda al sol y yo le tarareo al sol mi canción.

Andrés Simor 1963

Versión de Fayad Jamís

Mecanográfico de Fayad Jamís
Fayad Jamís gépirata

Készült 200 példányban

**Ez a
089
példány**

**ISBN 963 460 831 0
ISSN 0866-4420**

Felelős kiadó a szerző

Felelős szerkesztő Tabák András

**2005 Vasas-Köz kft nyomda
Felelős vezető Badó Géza**

Terjeszti a Könyvtárellátó Közhasznú Társaság
